

לכיתות י"ב
ולבוגרים

היסטוריה

תוכנית ישנה – 30%

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.
פרק ראשון – (50 × 1) – 50 נקודות
פרק שני – (50 × 1) – 50 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
- שים לב: תלמיד שאושר לו מבחן מותאם אינו חייב לבחור בשאלה שיש בה מקור.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק. מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1–3 (50 נקודות).

1. מקור – האידיאולוגיה הנאצית ומימושה

א. לפניך קטע תפילה שילדים בגרמניה הנאצית דקלמו לפני הארוחה ואחריה.

לפני הארוחה:

פיהרר, פיהרר שלי, שהוענק לי על ידי אלוהים
הגן ושמור עליי כל עוד אני חי!
אתה הצלת את גרמניה ממעמקי האסון
אני מודה לך היום על פיתי [הלחם שלי] היומית
הִיָּה עימי לאורך ימים, אל נא תעזבני
פיהרר, פיהרר שלי, אמונתי ואורי
הייל, פיהרר שלי!

אחרי הארוחה:

אודה לך על ארוחה שופעת זו
מגן הנוער וידיד לקשישים!
יודע אני כי רבו דאגותיך, אולם אל דאגה
אני עימך ביום ובליל.
שים ראשך בחיקי,
הִיָּה שקט ובטוח, פיהרר שלי, כי גדול אתה
הייל, פיהרר שלי!

(א' כרמון, השואה, א, המרכז לתוכניות לימודים, תש"ם, עמ' 102)

– הסבר אחד מעקרונות האידיאולוגיה הנאצית שבא לידי ביטוי בקטע התפילה.

בסס את תשובתך על שתי דוגמאות מן הקטע.

– הסבר כיצד סיעה תפילה זו למימוש העיקרון שהסברת, והצג דרך נוספת שנקטו הנאצים למימוש עיקרון זה.

(30 נקודות)

ב. מדוע התנגדו הנאצים לדמוקרטיה? הבא בתשובתך שני נימוקים.

מדוע התנגדו הנאצים לקומוניזם? הבא בתשובתך שני נימוקים.

(20 נקודות)

2. עליית הנאצים לשלטון, חוקי נירנברג

- א. הסבר את הגורמים ואת הנסיבות שהובילו לעליית הנאצים לשלטון בגרמניה. (30 נקודות)
- ב. הצג את התוכן של חוקי נירנברג (ספטמבר 1935), והסבר את השפעתם על המעמד של אזרחי גרמניה היהודים ועל המעמד של האזרחים הלא־יהודים. (20 נקודות)

3. מדיניות הנאצים בפולין עד יוני 1941

- א. הסבר את רעיון "הסדר החדש" שרצו הנאצים להנהיג באירופה, והצג שלושה צעדים שנקטו כלפי **הפולנים** כדי לממש את מדיניות "הסדר החדש". (25 נקודות)
- ב. – הצג את תנאי החיים בגטאות עד קיץ 1941, ותאר כיצד סייעו שניים מן הארגונים שפעלו בגטאות להתמודד עם תנאים אלה.
- הסבר כיצד סיוע זה מבטא את רעיון "קידוש החיים". (25 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4–6 (50 נקודות).

4. מקור – היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

א. לפניך קטע מדברים שנשא יעקב גנס, ראש היודנראט בגטו וילנה, בעת הענקת הפרס הספרותי של גטו וילנה, בסתיו של 1942.

[...] רבים מכם רואים אותי כבוגד ורבים מתפלאים, מה אני עושה כאן ביניכם, באספות ספרותיות של הגטו? אני, גנס, מוליך אתכם אל המוות, אני, גנס, רוצה להציל יהודים ממוות. [...] אני, גנס, מתלבט להמציא תעודות עבודה, מקומות עבודה ומבקש את תועלת הגטו. אני עושה את חשבון הדם היהודי ולא את חשבון הכבוד היהודי. אם הגרמנים ידרשו ממני 1,000 איש אני נותן [להם], כי אם אנחנו היהודים לא ניתן מרצוננו הטוב, הם יבואו וייקחו בכוח, אבל לא אלף אחד, אלא אלפים רבים – וכל הגטו יהיה הפקר בידיהם. אתם הינכם אנשי רוח ואנשי עט, אתם אינכם באים במגע עם הזוהמה של הגטו. אתם תצאו מהגטו וידיכם נקיות. ואם תישארו בחיים תוכלו להגיד: יצאנו ומצפון ליבנו נקי, אבל אנוכי, יעקב גנס, אם שאר בחיים, אצא מכאן מלוכלך וידיי מטונפות דם. אף על פי כן אני אעמיד את עצמי לפני בית דין יהודי מרצוני הטוב ואני אגיד: עשיתי את הכול כדי להציל יהודים, עד כמה שאפשר, כדי להביא עד שערי הגאולה; וכדי שתישאר שארית הפלטה, הוכרחתי להוליך בעצמי יהודים למיתה; ובכדי שיצאו אנשים עם ידיים נקיות – היה עליי להידבק בכל הזוהמה, להתנהג כאדם מחוסר מצפון.

(פ' פרידמן, "התסביך המשיחי של תקיפי הגיטאות", בתוך: ד' מכמן, **בימי שואה ופקודה**,

האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ח, עמ' 123)

– מהי הדילמה שבאה לידי ביטוי בקטע?

מהי עמדתו של ראש היודנראט בדילמה זו? הסבר שני נימוקים שהוא מציג בקטע לחיזוק עמדתו.

– על פי **מה שלמדת**, הצג שני נימוקים של המתנגדים לעמדה זו.

(30 נקודות)

ב. הסבר שתי דילמות נוספות של ראשי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי".

בחר באחת הדילמות שהסברת, והצג דרך אחת שבה הם התמודדו עם דילמה זו.

(20 נקודות)

5. "הפתרון הסופי" ויחס האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים

א. הצג שתי מטרות לכינוס של ועידת ואנזה. הסבר כיצד הטוטליות של "הפתרון הסופי" באה לידי ביטוי בוועידה זו. הבא שלוש דוגמאות.

(20 נקודות)

ב. – הסבר מדוע בחרה רוב האוכלוסייה המקומית בארצות הכבושות "לעמוד מן הצד" לנוכח גורל היהודים. הבא שלוש סיבות.

– מה היו המניעים של משתפי הפעולה עם הנאצים בארצות אלה?
הצג שתי דרכי פעולה של משתפי הפעולה.

(30 נקודות)

6. הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

א. הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להאמין שמטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי. בסס את תשובתך על שתי סיבות.

(20 נקודות)

ב. – מי היו יוזמי המרד בגטאות? הצג את הקשיים שלהם, והסבר כיצד ניסו להתמודד עם שניים מן הקשיים.
– הסבר שתי סיבות להצטרפות של לוחמים יהודים לצבאות של בעלות הברית במלחמת העולם השנייה.

(30 נקודות)

בהצלחה!